יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה ישילאתה נשמתן והא דאמר

לאורייתא היינו על מה שלא הבלוה

אבל מה שלא קיימוה איכא משובה:

מודעא רבה לאורייתא. וסל

שכרת משה ברית עם ישראל על

התורה והמלות והשביעם על כך ובפ' אלו נאמרין (סוטה לו:) (ט אשקבלו

את כל התורה בהר גרזים ובהר

עיבל אור"ת ג דע"פ הדיבור היה והרי

כבעל כרחסד אבל בימי אחשורוש

קבלוה מדעתם מאהבת הנס ומה שכרת

עמהן ברית יהושע לעבוד את ה׳

התם לא הבלו אלא שלא לעבוד ע"זי

כדכתיב (יהושע כד) חלילה לנו מעזוב

את ה' וכן משמע כוליה עניינא: אמר רבא הדר קבלוה בימי

דבמגילה (דף ז.) גבי אסתר ברוח

הקודש נאמרה אמר רב יהודה אמר

שמואל אי הואי המם ה״א להו דידי

עדיפא מדידהו קיימו וקבלו היהודים

קיימו למעלה מה שקבלו למטה ואמר

רבא כולהו אית להו פירכא לבר

משמואל דלית ליה פירכא והשתא

דשמואל נמי אית ליה פירכא דרבא

גופיה מוקי האי קרא לדרשה אחריתי

ובפ"ק דחגיגה (דף י.) גבי היתר נדרים פורחין באויר "קאמר כולהו

אית להו פירכא וחשיב פירכא הא

דלריך קרא לדרשה אחריתי ואי גרסינו

התם רבה אתא שפיר אי נמי ה"ק

במגילה כולהו אית להו פירכא ששאר

תנאים מוקשים בסברתם " כדאמר התם

אבל שמואל אינו מוקשה כל כך' אלא

דאינטריך קרא לדרשה אחריתים:

שבר בתרים. של הוד היו לפיכך

ירדו ק"ב ריבוא. מדכתיב ויתנלו

שכתוב בהן בהדיה וינלנו לה נחמר

אלא ויתנצלו פואע"ג דגדולה מדה

טובה ממדת פורענות הכא נמי

גדולה היא שמלאך טוב היה קושר שני

כתרים ומלאך חבלה לא היה בו כח

כי אם להסיר אחד:

פריו קודם לעליו. הקשה ר״ת

אילנות ומפרש דתפוח היינו אתרוג

וריח אפך כתפוחים מתרגמינן °כריחא

דאתרוגא ואתרוג פריו קודם לעליו

שדר באילן משנה לשנה ואחר שנה

נושרין עליו של אשתקד ובאין עלין

אחרים הוי פריו קודם לאותם עלים אך

תימה שמביא קרא כתפוח בעצי היער

דבהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח

אלא הקב״ה כדכתיב כן דודי בין

הבנים וקרא דריח אפך כתפוחים

(שיר ז) הוה ליה לחתויי טפי:

שהרי אנו רואים שגדל כשאר

כשנטל משה קרן עור פניו:

לרים תרי זימני וים ספרים

אחשורוש. תימה לר״י

דאמר בנדרים (דף כה.)

בפ"ק דמס' ע"ז (דף ב:) כלום כפית עלינו הר כגיגית דמשמע דאם

היה כופה עליהן לא היה להן תשובה והכא אמר דמודעא רבה

מ"ז ב: ע"ם. ב) שבועות (ל מ) ע"ז ב. (מ"מ, 6) קבועות
 לט, (ג) ע"ז ב., ד) [ע"ז שס.
 ע"ש ודף ה. ע"ש], ל) יש
 נוסחלות בר חנינל,
 ו [כתובות קיב], 1) [שמות כדו, ה) ורש"לו, ע) ורש"לו, י) [נ״ל שילתה], כ) [וע״ע מוס׳ שבועות לט. ד״ה קיימו],

הגהות הב"ח

(ל) גם' אמר רבה אעפ"כ: (ב) תום' ד"ה מודעא וכו' וצפרק אלו נאמרין אמרו שקבלו:

גליון הש"ם

גם' בחמישי בנה מובח. עיין חגיגה דף ו ע"א ברש"י ישנה ל"ה יקנה נפני הדינור: שם בשעה שהקרימו כו'. ע' משנ"ץ מ"ג ענין ש"י: תום' ד"ה ירדו וכו'. ואף על גג דגדולה מדה טובה על גב דגדונה מזיי בייה יומל דף עו ע"ל: שם ד"ה פריו בריחא דאתרונא. עיין בריו בריחא דאתרונא. עיין

מוסף רש"י

כגיגית. קופ״א צלע״ו ומטילין בה שכר (ע״ז ב:). השמעת דין. מתן תורה (שם). בתחלה יראה. שמל לא יהבלו ישראל התורה בכו ישרחנ המונים הארץ למוהו ובוהו ולבסוף. כשקבלוה בנעשה ונשמע (שם). ה' יתירה למה לי. ה' דהששי יתירה לכתה לי. הי להספי יתירה וכתבה בסוף מעשה בראשית לדרשה זו, והכי משמע ויהי ערב ויהי בקר יום הששי של ששה בסיון שעמידין ישראל לקבל המורה (ע"ז ג.). עמא פזיזא, עם נהול (כתובות פירוא. עם ניאר (בוובחת קיב.). דקדמיתו פומייכו לאודנייכו. מתחילתכם סייתם נהולים שהקדמתם נעשה לנשמע, ועודכם בבהלתכם למהר לעשות דבר

רבינו חננאל

. בזמן שחדשי השנה כסדרן, י. אחד מלא ואחד חסר, דהוו שוו מלא ואווו זוטו, זהוו ששה שלמין וששה חסרין, והוו יומי דשתא שנ"ד, דנאפלין ש"נ מנהון בשבועי, ומשתיירין ד'. אבל כדהוו בה ז' חסרין, אביל כרווד בוד דוסרין, הוו להו יומי שנ״ג, וכד אזלין שבועי, משתיירי מינה ג׳, והילכך כד הוי ראש ניסן דשנייה יום אחד בשבת והוה בראשונה ז' מסיריז. הוי וימז דראשווה תרין, וכד הוי ראש ניסן שנייה בחד בשבא, הוי ראש ניסן שנה ראשונה במעלי שבתא, וראש סיון תרין בשבא כרבנן, ותנן אין פוחתין מארבעה חדשים ייז רשוה. וכד הווייז ין הוו ח' מחוסרין, שמונה. ת"ש רבי יוסי אומר בשני עלה וירד. פי' וירד, ובחמישי בנה מזבח

ומאחר שלא עלה מהיכן ירד. דאמרת בד' ירד ולא אמרת עלה וירד אלא אימא בד' עלה וירד ושוב לא עלה: ובחמישי בנה מזבח. כדכתיבי ויבן מזבח תחת ההר: מאי לאו משום מורה. לא היה לו פנאי לעלות שקבלו כולו יחד את הדברות: עליה דרב חסדת. לפני רב חסדת. לפי שרב חסדא יושב והדרשן עומד קאמר עליה דדומה כמו שהעומד למעלה מן היושב: אוריאן סליסאי. תורה נביחים וכתובים: לעם תליתחי. כהנים לוים וישראלים: על יד מליתאי. משה תליתאי לבטן מרים אהרן ומשה: ביום מלימאי. לפרישה: תחתית ההר. תחת ההר ממש: גיגים. קוב"ה שמטילין בה שכר: מודעה רבה. שחם יומינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שהבלוה באונם: בימי אחשורוש. מאחבת הנס שנעשה להם: דין. תורה: בתחילה. קודם שחמרו ישרחל נעשה ונשמע: ירחה. שמא לא יקבלוה ויחזור העולם לתהו ובהו כדר"ל: ולבסוף. כשקבלוה: יום הששי. מאי שנא דכתיב ה' ביום נמר מעשה בראשית: מלמד שהתנה כו'. הששי משמע הששי המיוחד במקום אחר כדאמרי׳ בעלמה (חולין דף נה.) הירך המיומנת אף כאן ויהי ערב ויהי בקר של גמר בראשית תלוי ביום הששי והוא ו׳ בסיון שנתנה בו תורה. מריבוי דה' דריש ביה נמי הא: שני כתרים. מזיו שכינה: מחה ועשרים. חןכל ח' וח' נטל כתרן: טענו. הכתרים והכי משמע את עדים שו השר היו להסן מהר חורב: בחורב פרקו. דמשמע נמי ויתנצלו את עדים מהר חורב: ומשה יקח. אותו עדי. לשון אחר את האהל לשון בהלו נרו (איוב כט) והוא היה קירון עור פניו: עושי דברו לשמוע. מוכנין לעשות קודם שישמעו ולא כדרך שאר עבדים ששומעים תחילה את הדבר לידע אם יכולין לקבלן עליהם אם לאו: פריו קודם

היאך היא קשה ואם תוכלו לעמוד

קבלתם

עליכם לקיימה:

דסגינו

ופרקינן לרבנן ח' חסרין עבוד, לר' יוסי ז' חסירין עבוד. דכי אמרו אחרים אין בין עצרת לעצרת ד' ימים מנהון חסירין, הוי ניסן דראשונה בחמשה, וסיון בחד בשבא כר' יוסי. ואי הוי בשנה ראשונה שמנה חסרין והוו יומא שנ"ב, משתיירי מינה והקריב עליו קרבז. בששי והקריב פליז קרבן, בשש לא היה לו פנאי, (דאי) [מאי] לאו דהוא יום שבת וניתנה בו תורה, וסייעתא לרבנן. ודחי ר' יוסי לא אלא [ד]הוא (ד)ערב שבת ונשום טירחא דשבת לה היה לו פנאי. דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא ריתב אוריין תליתאי על יד תליתאי לעם תליתאי, ביום תליתאי, בירח תליתאי. ואית רבנן דמרוחין וגרסין כמאן כרבנן, וסייעתא דרבנן מן ביום תליתאי יום שלישי לפרישה. דאלמא בחמשה עביד להו פרישא, כמאן כרבנן ותרין בשבא הוה ראש חדש סיון, ובששה בו נתנה תורה. ומפרשא פלוגתא נמי בגמ'

לרבנן ה' הסרים עבוד. ולא היו בין פסח דאשתקד לפסח דהאידוא בפהד עדיהן הר בגיגית. ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמא אלא ב' ימים ונמלא דאשתקד בע"ש: בשני עלה משה. ושמע ואתם תהיו לי וירד והגיד: בג' עלה. ושמע הגבלה וירד והגיד: בד' ירד. להפרישם: ושוב לא עלה. עד קבלת הדברות שעלו כולם:

> לרבנן ח' חסרים עבוד ת"ש דתניא בסדר עולם ניםן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחמו פסחיהן בחמשה עשר יצאו ואותו היום ע"ש היה ומדריש ירחא דניםן ערב שבת ריש ירחא דאייר חד בשבא וסיון בתרי בשבא קשיא לר' יוסי אמר לך ר' יוֹםי הא מני רבנן היא ת"ש רבי יוםי אומר בשני עלה משה וירד בשלישי עלה וירד בד' ירד ושוב לא עלה ומאחר שלא עלה מהיכן ירד אלא ברביעי עלה וירד •בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן בששי לא היה לו פנאי מאי לאו משום תורה לא משום מורח שבת דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריאן תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי כמאן כרבגן: יויתיצבו בתחתית ההר שא"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא 🕫 אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב °קימו וקבלו היהודים °קיימו מה שקיבלו כבר שאמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקמה אם יראה למה שקמה ואם שקמה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה ולמה יראה כדריש לקיש דאמר יריש לקיש מאי דכתיב ⁴ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה' יתירה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו: דרש ר' סימאי ∘בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר זויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב לעליו. כך דרכו וחלוק משחר א"ר חמא בר' חנינא בחורב מענו בחורב אילנות חנטת פירותיו קודם לעליו: פרקו בחורב מענו כדאמרן בחורב פרקו אלבעתה דידיה. אלבעות ידיו: דכתיב ויתנצלו בני ישראל וגו' א"ר יוחנן וקא מיין בהו. היה ממעכן ברגליו וכולן זכה משה ונטלן דסמיך ליה יומשה יקח את האהל אמר ר"ל עתיד הקב"ה ואינו מבין מתוך טירדא: עמא פויות. נמהר: דקדמיתו פומייכו להחזירן לנו שנאמר יופדויי ה' ישובון ובאו לאודנייכו. קודם ששמעתם אותה

> שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר s

לשמוע א״ר חמא ∞ברבי חנינא מ״ד יכתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אַצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא יא"ל עמא פוויוא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו ברישא איבעי׳ לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו א"ל אגן

ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה

שמעולם על ראשם אמר רבי אלעזר בשעה

י ר' לוי הא למדחה שכל מעשה אוחו היוח היה משולש. וכגוז זה טוד יש רמדרש ילמדו

יד ליד הא למחודה שלכ מצפה החודה היה היה משלים. ובנון זה עדי של פוחם שילמו כן (תחותה פושר יותר) האם הובהי לך שלישים, אמר רי יהושם כן נחמיה הן תררה, שאותיותיה משולשות אלף בית גימל, והכל היה משולש, תורה משולשת תורה נביאים וכתובים. משנה משולשת, תלמוד הלכות ואגדות. תפלה משולשים. משבט לוי שאותיותיו משולשין, מזרע אברהם יצחק קדוש. ישראל משולשים כהנים לוים וישראלים. ומשה אותיותיו משולשים. משבט לוי שאותיותיו משולשין, מזרע אברהם יצחק

בתפהו לבדי להו פו שא, כמאן כובן הווין בשנה הוד זאם הוד שדק, ובשמה בי ממדה הודה. וכפו שא פרוגות לבי אך ידי כי שהיה בי של איר שדק בי המא התיחנית משלים, בים היה בי היה או בי שהיה בי מוק ביני שאותיותיו משלים, מים.
ריעקב אבות שלשה, בחודים משולש, ניסן אייר שין, בסיני שאותיותיו משלים. לשה ימים נתקדשה שנאמר (שמחודים) היה נכונים לשלם המדה שגנוזה לפניך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא בכיח מהאי קרא דכתיב (החלים קה) מהאי קרא דכתיב (החלים קה) זכר לעולם בריתו דבר צזה לאלף דור. שלפי שמצאו מן יצירת אדם הראשון ועד נתינת התורה כ"ו דורות מאדם עד נח, ו" מנח עד אברהם, ומאברהם עד משה ו" בחלם ב"דו ניתנה התורה כ"י שיתקיים דבר צזה לאלף דור. וכיתו שברו עליה מימות העולם כ"ד דורות שהן השלמת אלף דור, ניתנה התורה כ"י שיתקיים דבר צזה לאלף דור.

ו וַיוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לקראת האלהים מו יַרְאַת הָאֶלהִים מָן מֵחֲנֶה וַיִּתְנִיצְבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר: שמות יט יז 2 קימוּ וְקבְּלוּ הַיְהוּדִים עַלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל בֵנֶינֶם וְצִלְיהֶם וְלֹא יְצְבוֹר הַגְּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יִצְבוֹר לִהְיוֹת עשׁים אַת שְׁנֵי הַיָּמִים הְאֻלֶּה בִּּכְתָבָם וכומנם בכל שנה ושנה:

3 מִשְׁמִיִם הִשְׁמֵעְהָּ דִּין

וווייט עו ט ויַרא אֱלֹהִים אֶת כָּל 4. אַשר עשה והנה טוב מאד וְיְהִי עֶרֶב וְיְהִי בֹקֶר יוֹם הששי: בראשית אלא הַשְּשִׁיּיּ 5 וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב:

6 ומשה יקח את האהל י הנישה יפור או החקב הַרְחַק מו הַמְּחֲבָה וְלֶּרָא לוֹ אָהָל מוֹצֵד וְהָיָה בְּל מְבַקּשׁ וִיִּיצָא אָל אֹהָל מוֹצֵד אֲשֶׁר מחוץ למחנה: שמות לגז הוודץ לְּבָּוֹיְהָּיוּ 7 וּפְּדוּיִי יְיִי יְשָׁבּוּן וּבְאוּ צִּיוֹן בְּרְנָה וְשׁמְחָה עוֹלְם עַל ראשָם שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יַשִּׁיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה:

ישעיהו לה י אַרְכוּ יִיְ מֵלְאָכִיו גָּבֵּרִי כֹחַ אַרָּרִי בִּיִּרִי כֹחַ עשי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְבָרוֹ: תהלים קג כ דְבָרוֹ: תהלים קג כ וְּבָּוּוּ: בְּעֲצֵי הַיַּעַר בֵּן 9 בְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר בַּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים בְּצְלוֹ חמַדתי וִישַבתי ופִריו מָתוֹק . שיר השירים ב ג

לעזי רש"י

קוב"א. גיגית, מיכל גדול

מוסף תוספות

א. מוכח נמי. תום' הרא"ש א. מוכח נמיי. עוט טתיי ע [ועי׳ הגהות הנ״ח]. ב. בעבר הירדן כשאמרו ברכות וקללות. תוס׳ הלח״ש. ג. דהכל היה מחמת יראה. ריטכ"ל, ד. וכן בהר גריזים לפי שהיו אומרים ארור יכי שורי אומוים האיש אשר לא ריטנ״6. ה. בלב ה. בלב ליטנ"ח, וו. בלב שלם. תוס' הרא"ש. ו. בלבד. תוס' הרא"ש. ז. לא דריש ליה הכי וכו'. מוס' הרח"ש. ח. פריך כי האי גוונא [דהתם]. מוס' הרח"ש. ט. דקראי גופייהו לא מוכיחי הכי. תוס' הרא"ש. . דלית ליה פירכא מקרא גופיה. תוס׳ הרא״ש.[']

רב נסים גאון

דרש ההוא גלילאה עלי׳ דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי. פיי ביום תליתאי. פי׳ ביום לפרישה, כרבנן פי, שי יכו שהי, בובגן דאמר בחמישי עבד ליה פרישה. על ידי תליתאי. על ידי משה שהוא שלישי, אהרן ומרים ומשה. לעם תליתאי. כהנים לוים וישראל. בירח תליתאי. בחודש השלישי ניסן אייר סיון. ובסיון ניתנה התורה. והוסיפה ההגדה בדבר זה אותותיה משולשים, כלומר שהתורה נקרית אמת . שנאמר ומשלי כגן אמת קנה ג', אברהם יצחק ויעקב, משבט שלישי ראובן שמעון לוי, ומן לוי נולד משה, שעל ידו ניתנה תורה. לוי יש בו ג' אותיות, משה ג' אותיות, ונצפן ג' ירחים, כדכתיב (שמות ב) ותצפנהו ג' ירחים. ובזה אמרו אמר